

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Defensie
T.a.v. de heer G.P. Tuinman
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 9 oktober 2024

betreft Nadere vragen inzake locatiekeuze nieuw radarstation Herwijnen

ons kenmerk 165192.69U

Geachte heer Tuinman,

De leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp (BDO) en voor Infrastructuur en Waterstaat/ Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (I&W/VRO) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief¹ van 26 juni 2024, in reactie op de brief van de commissies van 27 mei 2024 over de locatiekeuze nieuw radarstation Herwijnen. De leden van de fractie van de **SP** hebben nog een aantal nadere vragen over de eerder ontvangen antwoorden en de actuele ontwikkelingen op het gebied van Defensie die raken aan de voorgenomen plaatsing van een militaire radar in Herwijnen. De leden van de fracties van het **CDA** en de **FVD** sluiten zich bij deze vragen aan.

De leden van de SP-fractie willen beginnen met de vraag aan u waarom belanghebbenden bij de voorgenomen plaatsing van de militaire radar in Herwijnen nog steeds, inmiddels meer dan een jaar, moeten wachten op informatie die verzocht is via een beroep op de Wet Open Overheid. Gebleken is dat er onvoldoende tot geen contact is met de betrokken aanvragers, contactpersonen bij Defensie en andere betrokken ministeries en organisaties zonder kennisgeving van functie gewisseld zijn, of dat er automatische beantwoording van mails plaatsvindt dat contactpersonen langere tijd afwezig zijn zonder dat gemeld wordt of, en zo ja door wie, de functie van contactpersoon is overgenomen. Deze leden wijzen u er nogmaals op dat op de overheid de wettelijke plicht rust de informatiehuishouding dusdanig op orde te hebben dat informatieverzoeken in het kader van de Wet Open Overheid tijdig en volledig dienen te worden uitgevoerd. De leden van de SP-fractie vragen u wanneer de nog openstaande door belanghebbenden gedane informatieverzoeken zullen zijn beantwoord. Welke maatregelen gaat u concreet nemen om te zorgen dat Defensie verzoeken door belanghebbenden in het kader van de Wet Open Overheid in de toekomst wel op een adequate wijze zal afdoen?

In reactie op de beantwoording van de nadere vragen van 27 mei 2024 hebben de leden van de SP-fractie nog de volgende vragen. U antwoordt dat op publiek toegankelijk gebied te allen tijde bij

¹ Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I*, 2023-2024, 31936, AZ.

datum 9 oktober 2024

ons kenmerk 165192.69U

blad 2

gebruik van de radar zal worden voldaan aan de ICNIRP-norm. Deze leden vragen nogmaals nadrukkelijk of dit ook zal zijn in situaties van oorlog, nood en andere calamiteiten en dat dit geldt voor gebruik van de radar op volledig EIRP-vermogen (maximaal vermogen en maximaal aantal dipolen)?

Betekent 'te allen tijde' ook daadwerkelijk te allen tijde, of zijn er volgens u nog uitzonderingen denkbaar? Zo ja, welke uitzonderingen zijn dit? Kunt u nogmaals bevestigen dat Defensie geen gebruik zal maken van uitzonderingsgronden om stralingsnormen te overschrijden, ook niet op basis van een AMvB tot wijziging van het Frequentiebesluit die door het (voormalige) ministerie van Economische Zaken en Klimaat wordt (dan wel inmiddels is) opgesteld. Zal dit 'te allen tijde voldoen aan de ICNIRP-norm' ook voor de toekomst gelden, indien mogelijk nieuwe functionaliteit aan de radar zal worden toegevoegd?

Wanneer kunnen de leden van de SP-fractie de resultaten verwachten van de stralingsmetingen die in februari 2024 in Wier zijn uitgevoerd na plaatsing van de koepel om te bepalen wat de invloed van de koepel is en die op 17 april 2024 door de staatssecretaris van Defensie zijn toegezegd? Wanneer is het betreffende rapport definitief geworden en waarom heeft dit zo lang geduurd?

Bij omwonenden in Herwijnen is onrust ontstaan over de berekeningen die Defensie gebruikt. De leden van de SP-fractie vragen u of bij de modelberekeningen van het gebruik na de softwareaanpassingen ter vervanging van de *override*-knop, die Defensie niet openbaar wil maken, de operationele eisen die Defensie stelt aan de radar als uitgangspunt hebben gediend? Is het juist dat de operationele laagte-hoogte dekkingseisen die Defensie stelt aan de radar, betekenen dat vanuit Herwijnen de gehele randstad afgedekt moet kunnen worden op een hoogte van 1000 voet (305 meter) op een afstand van maximaal 75 kilometer? Klopt het dat de veilige ICNIRP-contour is gebaseerd op een elevatiegraad van de radar die groter of gelijk zijn aan 2,5 graad in verband met aanwezige bebouwing in Herwijnen (en Wier)? Hoe verhoudt zich dit tot de operationele eisen die Defensie aan de radar stelt die ook lagere elevaties mogelijk maken om lager te kunnen kijken? Deelt u de mening van de leden van de SP-fractie dat, indien bij gebruik van de radar voor laag kijken, aan de ICNIRP-norm niet wordt voldaan in Herwijnen en Wier omdat een lagere elevatiegraad dan 2,5 graad wordt gebruikt door de radar? Hoe kunt u in dat geval garanderen en zijn toezegging gestand doen dat 'te allen tijde' de veiligheid en gezondheid van omwonenden gegarandeerd is en de ICNIRP-norm wordt gerespecteerd?

Klopt het dat door diverse aankopen van nieuw radarmaterieel er, in vergelijking met het moment van het voornemen om in Herwijnen een radar te plaatsen, een nieuwe militair operationele situatie is ontstaan met betrekking tot radar bewaking in Nederland? Is het juist dat door diverse aankopen van radarmaterieel er een nieuwe militair operationele situatie is ontstaan, onder andere door de opkomst van het gebruik van drones en de daarmee gepaard gaande dreiging, met betrekking tot radar bewaking in Nederland die niet was voorzien ten tijde van het besluit om tot mogelijke plaatsing van een radar in Herwijnen over te gaan?

Naar aanleiding van een persbericht van Defensie² van 15 februari 2024 hebben de leden van de SP-fractie nog enkele vragen. Op welke wijze is de aanschaf van GM 200 MM/c Multi Missie Radars van invloed op de radardekking voor 'laag kijken' in Nederland, nu deze radars in staat zijn om

² Defensie, 'Nieuwe radar voor artillerie en luchtverdediging', 15 februari 2024, <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2024/02/15/nieuwe-radar-voor-artillerie-en-luchtverdediging>

datum 9 oktober 2024

ons kenmerk 165192.69U

blad 3

verschillende doelen gelijktijdig te detecteren, te volgen en te classificeren? Defensie geeft aan dat daarbij gedacht moet worden aan vijandelijk vuur van mortieren en raketten, maar ook aan vliegtuigen, drones en helikopters, en dat de radar daarmee uitzonderlijk geschikt is om het luchtruim te bewaken en lanceerlocaties te traceren. Volgens Defensie kan de radar binnen een minuut operationeel zijn en doelen opsporen tot circa 300 kilometer, en kan de GM 200 MM/c Multi Missie Radar op een vaste locatie geplaatst worden of op een truck zoals de Scania Gryphus. Wanneer is besloten tot de aanschaf van deze radars, zo vragen de leden van de SP-fractie, en wat betekent deze aanschaf bezien in relatie tot de vaste SMART-L-radars?

De leden van de SP-fractie hebben grote zorgen over de veiligheid en bewaking van een vaste radar indien deze geplaatst zou worden in Herwijnen. De Algemene Rekenkamer wees eerder ook al op de veiligheidsproblemen rond defensielocaties. Deze leden vragen of u plaatsing van een vaste radar in Herwijnen op een klein terrein, dat qua omvang niet voldoet aan de in het programma van eisen genoemde afmeting, en daarnaast direct gelegen is aan openbare wegen en daarmee ook direct benaderbaar is, een vanuit veiligheid en bewaking verstandige keuze vindt? Waarom kiest u niet voor plaatsing op een bestaand militair complex met volwaardige beveiliging?

Deelt u de mening van de leden van de SP-fractie dat de veiligheid gediend zou zijn bij het plaatsen van de voorgenomen SMART-L-radar op de bestaande huidige radarlocatie in Nieuw Milligen? Hoe snel zou een vervanging van de huidige radar door een SMART-L-radar in Nieuw Milligen plaats kunnen vinden? Kunnen de door Defensie aangeschafte GM 200 MM/c Multi Missie Radars in combinatie met een SMART-L-radar in Wier en een SMART-L-radar in Nieuw Milligen zorgen voor afdoende landelijke dekking, zowel laag als hoog?

Deze leden wijzen er daarbij op dat de gemeente West Betuwe al lang geleden heeft aangekondigd en ook nu nog steeds vasthoudt aan het tot aan de Raad van State voeren van een procedure tegen de voorgenomen plaatsing van de radar in Herwijnen en dat daarmee de onzekere uitkomst van de procedure over enkele jaren een plaatsing mogelijk in de weg staat.

De leden van de SP-fractie hebben nog een aantal vragen over de relatie van de voorgenomen plaatsing van de radar tot de energietransitie. Ten tijde van het Kabinet-Rutte III werden in de Tweede Kamer moties aangenomen om te stoppen met de Rijkscoördinatieregeling in Herwijnen en om alternatieve militair operationeel geschikte locaties te zoeken. Die locaties werden ook gevonden en bleken militair operationeel gelijk of beter geschikt dan de locatie Herwijnen. Vervolgens zijn ten tijde van het Kabinet-Rutte IV de aangenomen moties om af te zien van Herwijnen als locatie ter zijde geschoven en genegeerd, zo constateren deze leden. Militair operationeel geschikte alternatieve locaties werden door Defensie afgewezen met een beroep op een door het kabinet-Rutte IV nieuw geïntroduceerd beleidscriterium, de radar mocht niet ten koste gaan van de energietransitie (windmolens op land). Windmolens of plannen voor windmolens op land gingen op alternatieve locaties voor op het plaatsen van een radar. Nu Defensie inmiddels breed bezig is om in de ruimtelijke ordening van Nederland ruimte te claimen voor militair operationele doelen, hebben de leden van de SP-fractie de volgende vragen.

Heeft u het uitgangspunt van het kabinet-Rutte IV losgelaten dat militair operationele opgaven niet ten koste mogen gaan van de energietransitie (windmolens op land)? Bent u bereid in dat licht de voorgenomen plaatsing van een radar in Herwijnen opnieuw te bezien en te heroverwegen nu

datum 9 oktober 2024

ons kenmerk 165192.69U

blad 4

Defensie een nieuwe ruimtelijke ordening indeling voor alle militair operationele opgaven aan het maken is?

Klopt het dat militair operationele opgaven ook voorrang op energietransitie-projecten (windmolens op land) kunnen krijgen? Zo ja, bent u bereid de alternatieve locaties voor de radar in Herwijnen in dit licht opnieuw te bezien?

De leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp (BDO) en Infrastructuur en Waterstaat/ Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (I&W/VRO) zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Koen Petersen

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp

E. Kemperman

Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat/ Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (I&W/VRO)